

MAGYAR
ÉRTELMEZŐ SZÓTÁR
DIÁKOKNAK

Szómagyarázatok példamondatokkal

Főszerkesztő
Eőry Vilma

TINTA KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 2010

A szótár megjelenését
a Nemzeti Kulturális Alap támogatta

Főszerkesztő
EÖRY VILMA

Tanácsadó
KISS GÁBOR

Lektor
BÁRDOSI VILMOS, NEMODA JUDIT, TEMESI VIOLA

Szerkesztő
BÁNKI JUDIT, BÍRÓ ÁGNES, SZIRMAI DIÁNA

A szócikket írta
BÁNKI JUDIT, BÍRÓ ÁGNES, EÖRY ERIKA, EÖRY VILMA,
SZIRMAI DIÁNA, SZÜTS LÁSZLÓ, T. URBÁN ILONA†

Olvasószerkesztő
MANDL ORSOLYA

A hátoron túli anyagot összeállította
BENŐ ATTILA, ČURKOVIĆ-MAJOR FRANCISKA, CSERNICSKÓ ISTVÁN, KOLLÁTH ANNA,
LANSTYÁK ISTVÁN, PÉNTEK JÁNOS, SZOTÁK SZILVIA, VARGA TÜNDE, ZAGAR-SZENTESI ORSOLYA

A gyakorisági mutatót összeállította
KISS GÁBOR

A szerkesztésben közreműködött
Bató Kinga, Heiszer Erika

ISSN 2062-1647
ISBN 978 963 9902 60 2

© TINTA Könyvkiadó
© Bánki Judit, Bíró Ágnes, Eöry Erika, Eöry Vilma,
Szirmai Diána, Szüts László, valamint T. Urbán Ilona jogutódja

Kiadja a TINTA Könyvkiadó, Budapest
Első kiadás: 2010

A mű sem részleteiben, sem egészében nem reprodukálható semmilyen eljárással
a jogtulajdonosok engedélye nélkül.

ELŐSZÓ

A Magyar értelmező szótár diákoknak (rövidítve ÉSZD) olyan egynyelvű kézisztár, amely magyar szavakat tartalmaz, ezeket magyarázza elsősorban a fiatalok számára, de haszonnal forgathatják a magyart idegen nyelvként tanulók is. Jellegénél fogva kiemelten alkalmas arra, hogy szolgálja az oktatást, elsősorban az anyanyelv oktatását.

Miért van szükség arra, hogy anyanyelvünk szavairól szótár készüljön? Ennek többféle oka lehet. Bár nagyon sok szót ismerünk, bizonyára nem mindet. Ha hallottuk-olvastuk is már őket, előfordul, hogy nem tudjuk, pontosan mit is jelentenek. Sokszor pedig azt nem tudjuk, milyen helyzetben használatosak.

A Magyar értelmező szótár diákoknak előzménye a TINTA Könyvkiadó által 2007-ben megjelentetett Értelmező szótár+.

A szótár 16 065 címszót tartalmaz. Megmagyarázza a címszók jelentését, és használatukat példamondatokkal is megvilágítja, emellett jelzi a címszók gyakoriságát.

Milyen szavakat tartalmaz címszóként a szótár? Elsősorban az úgynevezett alapszókinsc elemeket, amelyeket a leggyakrabban és a legtöbben használunk, ezek között egyaránt vannak fogalomszók (pl. *alma, fehér, néz*) és formaszók (*az, de, hogy*).

Az alapszavak mellett sok a tantárgyi szakszó, olyanok, amelyekkel a diákok az irodalom-, a nyelvtan-, a történelem-, a matematika-, a fizikaórán találkozhatnak (pl. *epika, líra, dráma, expresszionizmus; főnév, ige, középfok, alany; nádor, kormányzó, jobbjegytelek, tized, despot; egyenlet, merőleges, tengely, kúp; erő, tömeg, út, fénytán, halmazállapot*).

Megtalálható a szótárban több olyan régi szó, amelyek már csak irodalmi és történelmi szövegekben olvashatók (*bicebóca, csobolyó, drótostót, estebéd, félpénz, fidibusz, früstök, köpölyöz, kurtavas, nábob* stb.). Ezeken kívül vannak benne új, legtöbbször a modern technikával kapcsolatos szavak, mint pl. a *laptop*, a *palmtop*, az *MMS*. Ugyancsak megtalálhatók a szótárban a „rég” szavak újabb jelentései, mint pl. a *kukac* ’számítástechnikai határolójel’ vagy a fiatalok nyelvhasználatában a *király* szó ’elsőrangú, nagyszerű’ jelentésben.

Helyet kaptak a szótárban olyan szavak is, amelyeket Magyarországon nem használunk, de a határon túli magyarok életéhez hozzátartoznak. Azok, akik ezeknek a területeknek valamelyikén élnek, bizonyára örömmel fedezik fel az általuk használt szavakat, azokat is, amelyek általában az idegen nyelvi környezet hatására keletkeztek. Akik pedig nem ott élnek, ízelítőt kapnak az ottani nyelvhasználatból.

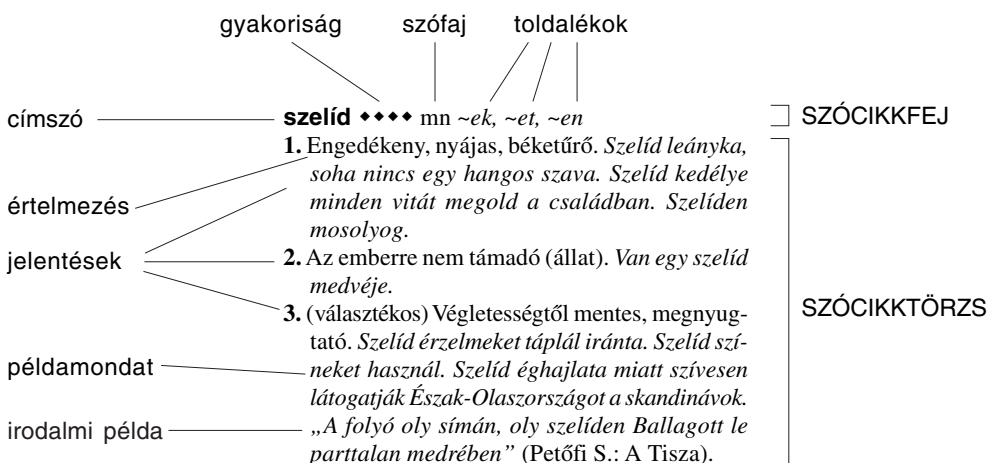
Budapest, 2010. január 15.

Eőry Vilma
főszerkesztő

ÚTMUTATÓ A SZÓTÁR HASZNÁLATÁHOZ

A SZÓCIKKEK FELÉPÍTÉSE

A szótár 16 065 szócikket tartalmaz. A szócikkeket a címszavak, a hozzájuk tartozó jelentés-értelmezések és a példamondatok alkotják. Hogyan épül fel egy szócikk? Vegyük erre példának a **szelíd** melléknév szócikkét!

1. A SZÓCIKKFEJ

A címszót tartalmazó sort nevezük szócikkfejnek. Itt találjuk többek között a címszóra vonatkozó gyakorisági, nyelvtani és a szó használatára vonatkozó adatokat.

1.1. A CÍMSZAVAK

A szótárban szereplő címszavak vastag betűvel szedve, szoros betűrendben követik egymást. A magyar szótári hagyományoknak megfelelően betűrendi szempontból nem tettünk különbséget az *a-á*, *e-é*, *i-í*, *o-ó*, *ö-ő*, *u-ú* és az *ü-ű* betűpárok között.

A címszavak között vannak olyanok, amelyek teljesen azonos alakúak, de egy indexszám megkülönbözteti őket: **ég¹**, **ég²**, **hó¹**, **hó²**, **hó³**: ezek azonos alakú, de jelentésükben teljesen különböző szavak, homonimák.

ég¹ ♦♦♦♦ ige ~ni

ég² ♦♦♦♦ fn *egek, eget, ege*

Vannak olyan címszavak, amelyek ugyancsak azonosak, és római számmal vannak jelölve, pl.: **kedves I.**, **kedves II.**, ezek ugyanannak a szónak különféle szófaji változatai: a **kedves I.** melléknév, a **kedves II.** főnév. Ugyanígy az **apró I.** melléknév, az **apró II.** pedig főnév.

apró I. ♦♦♦♦ mn ~k, ~t, ~n

apró II. ♦♦♦♦ fn ~k, ~t, *apraja* vagy ~ja

Az ikés igék *-ik* ragját virgula (|) választja el az ige tövétől, hiszen a toldalékok esetükben mindig a tőhöz járulnak.

garaszkod|ik ♦ ige ~ni (rosszalló)

úsz|ik ♦♦♦♦ ige ~ni

A szócikkfejből szerepel még az esetleges alakváltozat, szintén vastag betűvel szedve. A címszó és alakváltozata közül általában az első a gyakoribb, a fő alak.

megeléged|ik ♦♦♦♦ ige ~ni **megelégsz|ik** *megelégedni*

tejfőlösszájú ♦ mn **tejfelesszájú** ~ak, ~t, ~an (tréfás, gúnyos)

vödör ♦♦♦♦ fn *vödrök, vödört, vödre* **veder** *vedrek, vedret, vedre*

1.2. A GYAKORISÁG JELZÉSE

A címszó után először a gyakoriság jelzése áll: ♦, a jelek növekvő száma a nagyobb gyakoriságot mutatja egy ötfokú skálán. A **szelíd** eszerint a közepesnél gyakoribb szó, a **gádor** ritka, a **leró** közepesen gyakori, a **sajt** pedig a leggyakoribb szavaink közé tartozik.

szelíd ♦♦♦♦ mn ~ek, ~et, ~en

gádor ♦ fn ~ok, ~t, ~a (népi)

leró ♦♦♦ ige ~ni

sajt ♦♦♦♦ fn ~ok, ~ot, ~ja

1.3. A CÍMSZÓ SZÓFAJA

A szócikkfejből a gyakoriság jelzése után következik a szófajmegjelölés. Ennek alapeleme (főnév, határozószó, ige, igekötő, igenév, indulatszó, kötőszó, melléknév, mondatszó, névelő, névmás, névutó, számnév) általában rövidítve van (fn, hsz, ik, in, isz, ksz, mn, msz, nm, nu, szn). A **szelíd** esetében például a szófaj melléknév, rövidítve: mn. Az ige és a névelőt

nem rövidítettük, az ige ugyanis rövid szó, a névelő szófajmegjelölés pedig ritka, hiszen mindössze három van belőle a magyar nyelvben (*a, az, egy*). Ha megkülönböztető elem is járul a szófajmegjelöléshez, az ki van írva: személyragos hsz, birtokos személyjeles fn, vonatkozó nm stb. A **kendőz** ige, a **sajnos** msz, azaz mondatszó, ill. módosítószó, a **vele** pedig személyragos hsz, azaz határozószó.

szelíd ♦♦♦♦ mn *~ek, ~et, ~en*

kendőz ♦♦ ige *~ni* (választékos)

sajnos ♦♦♦♦ msz

vele ♦♦♦ személyragos hsz

1.4. A CÍMSZÓ TOLDALÉKOS ALAKJAI

A szófajmegjelölés után található a címszó legfontosabb toldalékos alakjai úgy, hogy a címszót tilde (~) helyettesíti, ehhez kapcsolódnak a jelek vagy ragok. Így a főneveknél a többes számú, a tárgyragos és az egyes szám harmadik személyű birtokos személyjeles alak van megadva, pl. **hétfő**: *hétfők, hétfői, hétfője* (rövidítve: *~k, ~t, ~je*); a mellékneveknél a többes számú, a tárgyragos és az *-n, -an, -en* vagy *-ul, -ül* határozóragos alak, pl.:

hétfő ♦♦♦♦ fn *~k, ~t, ~je*

szelíd ♦♦♦♦ mn *~ek, ~et, ~en*

gondatlan ♦♦♦ mn *~ok, ~t, ~ul*

Ha egy szóhoz a toldalék több változatban is járulhat, mindegyik változat fel van tüntetve. Pl. a **fotel** szó többes száma lehet *fotelok* és *fotelek* is, vagy a **sár** szó tárgyesete *sarat* vagy *sárt*.

fotel ♦♦♦♦ fn *~ok* vagy *~ek, ~t, ~ja* vagy *~je* vagy *~e*

sár ♦♦♦♦ fn *sarak, sarat* vagy *~t, sara*

Az *-a, -e* végű névszók utolsó magánhangzója toldalékos alakban megnyúlik. Ezt *~* jelöli. Pl. a **létra** toldalékos alakjai: *létrák, létrát, létrája*; a **körte** toldalékos alakjai: *körték, körtét, körtéje*, ezeket az alábbi módon közli a szótár:

létra ♦♦♦♦ fn *~k, ~t, ~ja*

körte ♦♦♦♦ fn *~k, ~t, ~je*

A többi változó tövű szó toldalékos alakját teljes egészében kiírjuk:

kehely ♦♦♦♦ fn *kelyhek, kelyhet, kelyhe*

víz ♦♦♦♦ fn *vizek, vizet, vize*

Azoknak az összetett szavaknak a toldalékos alakjait, amelyeknek utótagja is címszó a szótárban, nem tüntettük fel, ha az utótag és az összetett szó ragozása azonos:

körkérdés ♦♦ fn

serkentőszer ♦ fn

Az utótag címszavában ugyanis szerepelnek a toldalékok:

kérdés ♦♦♦♦ fn *~ek, ~t, ~e*

szer² ♦♦♦♦ fn *~ek, ~t, ~e*

Az igeéknél pedig csupán a főnévi igenévi *-ni, -ani, -eni* képzős alak szerepel:

köröz ♦♦♦♦ ige *~ni*

tart ♦♦♦♦ ige *~ani*

csippent ♦ ige *~eni*

Ha a címszónak valamely toldalékos alakja nem használatos vagy nem létezik, helyére kis vízszintes vonalat (–) tettünk.

görögkeleti ♦♦ mn *~ek, ~t, –*

labdarúgás ♦♦♦♦ fn *–, ~t, ~a*

1.5. A CÍMSZÓ MINŐSÍTÉSE

A címszó sorában állhat még az egész szócikkre (a jelentések mindegyikére) vonatkozó stílusminősítés vagy megszorítás, pl. az **egyszázbélű** és a **herkópáter** címszavak népi minősítések, az utóbbi ragozása korlátozott, a **viaskodik** pedig választékos minősítéssel van ellátva.

egyszázbélű ♦ mn *~ek, ~t, ~en* (népi)

herkópáter ♦ fn (népi, csak néhány raggal)

viaskod|ik ♦♦♦♦ ige *~ni* (választékos)

2. A SZÓCIKKTÖRZS – A JELENTÉS

A szócikktörzs a címszó jelentését vagy jelentéseit tartalmazza. Ha a címszónak több jelentése van, arab sorszámozással (ezen belül ritkábban betűjelöléssel) különíti el őket a szótár.

2.1. AZ ÉRTELMEZÉSEK

Az egyes jelentések értelmezéssel indulnak, ezek leírják, mit jelent a szó, pl. a **szelíd** esetében:

szelíd ♦♦♦♦ mn *~ek, ~et, ~en*

1. Engedékeny, nyájas, béketűrő. **2.** Az emberre nem támadó (állat). **3.** (választékos) Végtelenségtől mentes, megnyugtató.

A jelentések értelmezései általában körülíró, magyarázó értelmezések (**szelíd 2., 3.**), szükség szerint szinonimák (**szelíd 1., 3.**), a **préri** szócikkben pl. körülírók:

préri ♦♦ fn *~k, ~t, ~je*

1. Nagy kiterjedésű füves puszta Észak-Amerikában. **2.** (bizalmas) A város széle.

2.2. A PÉLDAMONDATOK

A szó jelentését és használatát dőlt betűvel nyomtatott példamondat vagy példamondatok szemléltetik:

szelíd ♦♦♦♦ mn ~ek, ~et, ~en

1. Szelíd leányka, soha nincs egy hangos szava. Szelíd kedélye minden vitát megold a családban. Szelíden mosolyog. 2. Van egy szelíd medvéje. 3. Szelíd érzelmeket táplál iránta. Szelíd színeket használ. Szelíd éghajlata miatt szívesen látogatják Észak-Olaszországot a skandinávok. „A folyó oly simán, oly szelíden Ballagott le parttalan medrében” (Petőfi S.: A Tisza).

Az **1.** pontban a két első példamondat azt mutatja be, milyen lehetőségek vannak a melléknévnek ebben a jelentésben való használatára: személy is lehet szelíd, és valakinek a jelleme is. A harmadik pedig a határozói használatra példa. Ezek és más példamondatok is szolgálhatnak tehát olyan információkkal a szó jelentéséről, amelyek az értelmezésben nem voltak benne. Ilyen például a **teve** címszó értelmezéséhez viszonyítva a két példamondat is:

teve ♦♦♦♦ fn ~k, ~t, ~je

Az állatkertben van egypúpú és kétpúpú teve. A sivatagi beduinok a tevét elsősorban teherhordásra és közlekedési eszközüll használják, de megisszák zsíros tejét is, ürülékével pedig tüzet raknak.

A példamondatokban időnként aláhúzott szó is található. Ha a címszó többször fordul elő a példamondatban, az adott jelentésben szereplő szót aláhúzzuk:

reszket ♦♦♦♦ ige ~ni

„Reszket a bokor, mert Madárka szállott rá, Reszket a lelkem, mert Eszembe jutottál (Petőfi S.: Reszket a bokor, mert...)”

Ha a példamondatban nyelvi adat szerepel, azt is aláhúzzuk:

rövid l. ♦♦♦♦ mn ~ek, ~et, ~en

A katona szó csupa rövid szótagból áll.

A példák egy része kitalált mondat, másik részük pedig számítógépes szövegtörzsek szövegtörzsekből származik. A példák egy csoportja irodalmi műből vett idézet, szövegrészlet. Irodalmi alkotásból akkor idéztünk, ha a szót inkább csak az adott műből ismerjük, mint pl. a **csobolyó**t Arany János Toldijából:

csobolyó ♦ fn ~k, ~t, ~ja (népi)

„Bort ez csobolyóban, az kecsketömlőben, Kenyeret hoz amaz bükkfa tekenőben...” (Arany J.: Toldi).

Abban az esetben is irodalmi alkotásból vettünk példamondatot, ha a szó választékossága, korhoz kötöttsége miatt nem lehet rá mai köznyelvi példát adni, mint pl. a **meny** szó **3.**, 'égbolt' jelentésére:

menny ♦♦♦♦ fn ~ek, ~et, ~e

3. „A magas menny holdas, csillagos” (Petőfi S.:
Éj van...).

A **szelíd** szócikk 3. jelentésében a Petőfi-vers idézését szintén a használat költőisége, választékossága, a köznyelvben nem szokásos volta indokolja.

szelíd ♦♦♦♦ mn ~ek, ~et, ~en

3. „A folyó oly símán, oly szelíden Ballagott le part-
talan medrében” (Petőfi S.: A Tisza).

Az irodalmi idézeteknél a szerzőt és a mű címét is feltüntetjük. Habár a szépirodalmi példák nem adnak irodalmunkról egyenletes áttekintést, több mint négy évszázad magyar irodalmát fogják át Bornemisza Pétertől Esterházy Péterig, sőt a népköltészetet is megjelenítik. Csak a magyar irodalomból idéztünk, fordításokból nem, kivételt csak a Biblia jelentett.

2.3. A SZÓKAPCSOLATOK ÉS AZ ÁLLANDÓSULT SZÓKAPCSOLATOK

Az egyes jelentéseken belül kapnak helyet a címszóhoz, illetve a jelentéshez kapcsolható szókapcsolatok és állandósult szókapcsolatok, az utóbbiak • jellel kiemelve.

ad ♦♦♦♦ ige ~ni

12. *Választ ad: válaszol. Hétfőig kell választ adnom a munkajánlatra.*

bárány ♦♦♦♦ fn ~ok, ~t, ~a

4. • *Megtévedt bárány:* olyan, alapjában jó szándékú ember, aki valamilyen vétkes dologba keveredett. | *Is-ten báránya:* Jézus.

3. A STÍLUSMINŐSÍTÉSEK

A szó használati körét és jelentésének hangulati elemét jelölik a stílusminősítések. Zárójelben vannak álló betűvel, és az előtt a szó (szavak), ill. jelentés előtt állnak, amelyre vonatkoznak.

A használati besoroláshoz és a hangulati jellemzéshez egyaránt használtuk a *választékos*, a *bizalmas*, a *szleng*, valamint a *régi* és *népi* minősítést.

A *választékos* jelentése 'gondosan, körültekintően kiválasztott', ill. ilyen minősítést kaptak a más szótárakban irodalminak minősített, általában csak irodalmi szövegben szereplő szavak is.

A *bizalmas* a mindennapi, közvetlen hangú társalgásban használt szavak minősítése.

A *szleng* a bizalmas nyelvhasználatnak olyan változata, amelyik még ennél is kötletlenebb, s főleg egyes társadalmi csoportok tagjai használják, különösen a fiatalok.

A *régi* és *népi* minősítés egyaránt jelöl régi, ma már nem használatos, illetve csak a népnyelvben használatos szavakat és régies vagy népies hangulatot.

Kifejezetten hangulati jelentéselemet emel ki a *kedveskedő*, a *szépítő*, a *rosszalló* és a *durva* minősítés, és ide sorolható a *gyermeknyelvi* is, bár ennek használati köri vonatkozása is van. Ezek a minősítések magukért beszélnek.

A *ritka* pedig nem az előfordulás ritkaságát mutatja, hiszen arra van más jelünk is, hanem a címszó adott jelentésének szokatlanságát:

góc ♦♦♦ fn *~ok, ~ot, ~a*

2. (ritka) Központ. A város ipari és kereskedelmi góc.

gót ♦♦♦ mn *~ok, ~ot, ~ul*

2. (ritka) Gótikus. A gót stílus szereti a csúcsívet.

Előfordul még, de ritkán, az *átvitt* minősítés is akkor, amikor a szó jelentése a szótározott fő jelentéshez képest alkalmibb, képes jelentés. Ezt mutatja be mindig a példamondat, hiszen éppen abban látszik az értelmezésben megfogalmazott jelentéstől való eltérés:

mentsvár ♦ fn (rég, választékos)

Menedéket adó hely. A Börzsönyben egy kis erdész-ház volt a család mentsvára. (átvitt) Utolsó mentsvára a zene volt.

takar ♦♦♦♦ ige *~ni*

3. Beborít, elfed valamit. A bútorokat ujjnyi porréteg takarja. Arcát fátyol takarja. (átvitt) Rongyos kabátja nemes szívet takar.

Stílusminősítést kaphat egy címszó egésze (a szócikkfejben), ekkor a minősítés az összes jelentésre vonatkozik, pl.:

szemtelen ♦♦♦♦ mn *~ek, ~t, ~ül* (rosszalló)

De külön minősítése lehet egy-egy jelentésnek, mint ahogy a **szelíd** melléknév 3. jelentése választékos:

szelíd ♦♦♦♦ mn *~ek, ~et, ~en*

3. (választékos) Véglétéstől mentes, megnyugtató. Szelíd érzelmeket táplál iránta. Szelíd színeket használ. Szelíd éghajlata miatt szívesen látogatják Észak-Olaszországot a skandinávok. „A folyó oly símán, oly szelíden Ballagott le partalan medrében” (Petőfi S.: A Tisza).

4. EGYEBEK

A stílusminősítésekhez hasonlóan álló betűvel írva, zárójelbe vannak téve azok a jelek is, amelyek arra utalnak, hogy a szó határon túli (Fv, Ka, Er, Va, Dv, Mv, Óv), de azok a megjegyzések is, amelyek a szó használatára utalnak, mint pl.: (Főnévi használatban:), (Matematikában:), (Csak többes számban:), (férfiról:), (hajról:), (növényről:).

Ha a határon túli szavak előtti zárójeles rész stílusminősítéssel kezdődik, akkor ez arra utal, hogy a szó közmagyar szó is az adott stílusban. A **szpartakiád** szó például közmagyar szóként kissé régies, de a Felvidéken a mindennapi nyelvhasználat része, és Kárpátalján a választékos nyelvhasználatban él.

szpartakiád ♦ fn *~ok, ~ot, ~ja* (kissé régies; Fv; Ka választékos)

5. JELEK ÉS RÖVIDÍTÉSEK

- ~ (tilde) a címszót helyettesíti
- ˘ a címszót utolsó magánhangzóján ékezzel kiegészítve helyettesíti
- frazeológiai egység: állandósult szókapcsolat

A szófajok rövidítése

fn	főnév
ik	igekötő
in	igenév
isz	indulatszó
hsz	határozószó
ksz	kötőszó
mn	melléknév
msz	mondatszó
nm	névmás
nu	névutó
szn	számnév

Stílusminősítések

átvitt
bizalmas
durva
gyermeknyelvi
kedveskedő
népi
rég
ritka
rosszalló
szépítő
szleng
választékos

A határon túli területek rövidítése

Fv: Felvidék, Szlovákia magyarlakta részei
Ka: Kárpátalja, Ukrajna magyarlakta részei
Er: Erdély, Románia magyarlakta részei
Va: Vajdaság, Szerbia magyarlakta részei
Dv: Dráva-vidék, Horvátország magyarlakta részei
Mv: Muravidék, Szlovénia magyarlakta részei
Óv: Órvidék, Ausztria magyarlakta részei

6. A MAGYAR ÉRTELMEZŐ SZÓTÁR DIÁKOKNAK LEGFONTOSABB ADATAI

A címszavak száma:	16 065	(ebből 55 határon túli)
A jelentések, értelmezések száma:	32 853	(ebből 115 határon túli)
A példamondatok száma:	40 410	
Az irodalmi idézetek száma:	585	
A szókapcsolatok száma:	3 198	

A címszavak gyakorisági mutatójának megoszlása

A leggyakoribb szavak	◆◆◆◆◆	3 270
Gyakori szavak	◆◆◆◆	3 559
Közepesen gyakori szavak	◆◆◆	3 234
Ritka szavak	◆◆	3 447
A legritkább szavak	◆	2 355

A KORÁBBAN MEGJELENT MAGYAR ÉRTELMEZŐ SZÓTÁRAK

- A magyar nyelv szótára I–VI.** CZUCZOR GERGELY, FOGARASI JÁNOS. Emich Gusztáv Akadémiai Nyomdásznál. Pest, 1862–1874.
- A magyar nyelv teljes szótára I–II.** Szerk.: BALLAGI MÓR. Kiadja Heckenast Gusztáv. Pest, 1873. Reprint kiadás. Nap Kiadó, 1998.
- A magyar nyelv szótára I–II.** Szerk.: BALASSA JÓZSEF. Grill Károly Könyvkiadó vállalata. Budapest, 1940.
- A magyar nyelv értelmező szótára I–VII.** Szerk.: A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1959–1962.
- Magyar értelmező kéziszótár.** Szerk.: JUHÁSZ JÓZSEF, SZÓKE ISTVÁN, O. NAGY GÁBOR, KOVALOVSKY MIKLÓS. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1972.
- Képes diákszótár.** Szerk.: GRÉTSY LÁSZLÓ, KEMÉNY GÁBOR. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1992.
- Magyar Larousse enciklopédia 1–3.** Főszerk.: BAKOS FERENC, RUZSICZKY ÉVA, SZÁVAI JÁNOS. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1991, 1992, 1994.
- Magyar értelmező kéziszótár.** Második, átdolgozott kiadás. Főszerk.: PUSZTAI FERENC. Akadémiai Kiadó. Budapest, 2003.
- Értelmező szótár+.** Főszerk.: EÖRY VILMA. Tinta Könyvkiadó, 2007.

A MAGYAR ÉRTELMEZŐ SZÓTÁR DIÁKOKNAK KÖZVETLEN ELŐZMÉNYE AZ ÉRTELMEZŐ SZÓTÁR+, MELYNEK KÉSZÍTÉSE SORÁN FELHASZNÁLT FORRÁSOK:

Adatbázisok

Magyar történeti szövegtár. A Magyar nagyszótár korpusza.

<http://www.nytud.hu/hhc/>

Magyar nemzeti szövegtár

<http://corpus.nytud.hu/mnsz>

A magyar szókészlet határon túli elemei. Szerkesztő: LANSTYÁK ISTVÁN. Kézirat

Szótárak, kézikönyvek

Akadémiai kislexikon. Főszerk.: BECK MIHÁLY, PESCHKA VILMOS. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1992.

A magyar helyesírás szabályai. Tizenegyedik kiadás. Tizenkettedik (szótári anyagában bővített) lenyomat. Akadémiai Kiadó. Budapest, 2000.

A magyar nyelv értelmező szótára I–VII. Szerk.: A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1959–1962.

A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára I–III. Főszerk.: BENKŐ LORÁND. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1967–1976.

A növénykedvelők kislexikona. SZÜCS LAJOS. Gondolat Kiadó. Budapest, 1977.

Etimológiai szótár. Magyar szavak és toldalékok eredete. Főszerk.: ZAICZ GÁBOR. Tinta Könyvkiadó. Budapest, 2006.

Európa madarai. R. T. PETERSON, G. MOUNTFORT, P. A. D. HOLLÓM. Gondolat. Budapest, 1977.

Helyesírás. LACZKÓ KRISZTINA, MÁRTONFI ATTILA. Osiris Kiadó. Budapest, 2004.

- Idegenszó-tár. Idegen szavak értelmező és etimológiai szótára.** TÓTFALUSI ISTVÁN. Tinta Könyvkiadó. Budapest, 2004.
- Képes diákszótár.** Szerk.: GRÉTSY LÁSZLÓ, KEMÉNY GÁBOR. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1992.
- Magyar értelmező kéziszótár.** Második, átdolgozott kiadás. Főszerk.: PUSZTAI FERENC. Akadémiai Kiadó. Budapest, 2003.
- Magyar helyesírási szótár.** Szerk.: DEME LÁSZLÓ, FÁBIÁN PÁL, TÓTH ETELKA. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1999.
- Magyar közmondástár. Közmondások értelmező szótára példákkal szemléltetve.** T. LITOVKINA ANNA. Tinta Könyvkiadó. Budapest, 2005.
- Magyar nagylexikon I–XVIII.** Szerk.: Az Akadémiai Kiadó Magyar Nagylexikon Szerkesztősége. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1999–2004.
- Magyar néprajzi lexikon I–V.** Főszerk.: ORTUTAY GYULA. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1977–1982.
- Magyar ragozási szótár.** ELEKFI LÁSZLÓ. Az MTA Nyelvtudományi Intézete. Budapest, 1994.
- Magyar szókincstár. Rokont értelmű szavak, szólások és ellentétek szótára.** Főszerk.: KISS GÁBOR. Tinta Könyvkiadó. Budapest, 1998.
- Magyar szólások és közmondások szótára. Mai nyelvünk állandósult szókapcsolatai példákkal szemléltetve.** FORGÁCS TAMÁS. Tinta Könyvkiadó. Budapest, 2003.
- Magyar szólások, közmondások értelmező és fogalomköri szótára.** BÁRDOSI VILMOS. Tinta Könyvkiadó. Budapest, 2009.
- Magyar szólástár. Szólások, helyzetmondatok, közmondások értelmező és fogalomköri szótára.** Főszerk.: BÁRDOSI VILMOS. Tinta Könyvkiadó. Budapest, 2003.
- Nyelvi illetan.** Szerk.: DEME LÁSZLÓ, GRÉTSY LÁSZLÓ, WACHA IMRE. Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó. Budapest, 1987., Szemimpex Kiadó. Budapest, é. n. [1998.]
- Nyelvművelő kézikönyv I–II.** Főszerk.: GRÉTSY LÁSZLÓ, KOVALOVSKY MIKLÓS. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1980, 1985.
- Nyelvművelő kéziszótár.** Második, javított és bővített kiadás. Szerk.: GRÉTSY LÁSZLÓ, KEMÉNY GÁBOR. Tinta Könyvkiadó. Budapest, 2005.
- Új magyar tájshótár I. (A–D), II. (E–J), III. (K–M), IV. (N–S).** Főszerk.: B. LÓRINCZY ÉVA. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1979–2002.